

KIDDUSH

(1) שמות פרק כ

(ז) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: (ח) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֹאכֶתֶךָ: (ט) וַיּוֹם הַשַּׁבְּעִי שַׁבָּת לִיקְנוֹק אֶלֶהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עִבְדֶּךָ וְאַמְתֶּךָ וּבְהִמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: (י) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְקוֹק אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשַּׁבְּעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְקוֹק אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ:

(2) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קו עמוד א

תנו רבנן + שמות כ+ זכור את יום השבת לקדשו - זוכרהו על היין. אין לי אלא ביום, בלילה מנין - תלמוד לומר זכור את יום השבת לקדשו. בלילה מניין? - אדרבה, עיקר קדושת בלילה הוא קדיש, דכי קדיש - תחלת יומא בעי לקידושי! ותו: בלילה מנין - תלמוד לומר זכור את יום. תנא מיהדר אלילה וקא נסיב ליה קרא דיממא! - הכי קאמר: זכור את יום השבת לקדשו - זוכרהו על היין בכניסתו. אין לי אלא בלילה, ביום מנין - תלמוד לומר זכור את יום השבת.

(3) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קנה

והמצוה הקני"ה היא שצונו לקדש את השבת ולאמר דברים בכניסתו וביציאתו נזכור בס גודל היום הזה ומעלתו והבדלו משאר הימים הקודמים ממנו והבאים אחריו. והוא אמרו יתעלה זכור את יום השבת לקדשו. כלומר זכרהו זכר קדושה והגדלה. וזו היא מצות קדוש. ולשון מכילתא זכור את יום השבת לקדשו קדשהו בברכה. ובביאור אמרו (פסחי קו א) זכרהו על היין. ואמרו גם כן קדשהו בכניסתו וקדשהו ביציאתו. כלומר ההבדלה שהיא גם כן חלק מזכירת שבת מתוקנת ומצווה.

(4) רמב"ם הלכות שבת פרק כט הלכה א

מצות עשה מן התורה לקדש א את יום השבת בדברים שנאמר + שמות כ' + זכור את יום השבת לקדשו, כלומר זכרהו זכירת שבח וקידוש, וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה.

הלכה ו

מדברי סופרים ז לקדש על היין ולהבדיל על היין...

(5) רמב"ן שמות פרק כ פסוק ז

...ועל דרך הפשט אמרו (במכילתא כאן) שהיא מצוה שנזכור תמיד בכל יום את השבת שלא נשכחהו ולא יתחלף לנו בשאר הימים, כי בזכרנו אותו תמיד יזכור מעשה בראשית בכל עת, ונודה בכל עת שיש לעולם בורא, והוא צוה אותנו באות הזה כמו שאמר (להלן לא יג) כי אות היא ביני וביניכם. וזה עיקר גדול באמונת האל:

וטעם לקדשו - שיהא זכרונו בו להיות קדוש בעינינו, כמו שאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד (ישעיה נח יג). והטעם, שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש, להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים, ולתת בו עונג לנפשינו בדרכי ה'...

ובמכילתא (כאן) רבי יצחק אומר, לא תהא מונה כדרך שהאחרים מונים, אלא תהא מונה לשם שבת. ופירושה, שהגויים מונין ימי השבוע לשם הימים עצמן, יקראו לכל יום שם בפני עצמו, או

על שמות המשרתים, כנוצרים, או שמות אחרים שיקראו להם, וישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוונו בו לזכרו תמיד בכל יום. וזה פשוטו של מקרא...

אבל לרבותינו עוד בו מדרש ממלת לקדשו, שנקדשהו בזכרון, כענין וקדשתם את שנת החמשים שנה (ויקרא כה י), שהוא טעון קדוש ב"ד לומר ביובל מקודש מקודש, אף כאן צוה שזכור את יום השבת בקדשנו אותו... וזהו קדוש היום, והוא מן התורה, אינו אסמכתא... אבל ביום אסמכתא, ואין אומרים בו מקודש כלל, שדיינו בפעם אחת בכניסתו. וכן על היין אסמכתא ואינו קבע כלל:

... וכן הברייתא שבמכילתא יתרץ בה אין לי אלא בלילה שהוא עיקר הקדוש, ליום מנין וכו', והוא אסמכתא בעלמא. ומשם תלמוד שהמצוה הזאת למדה ממלת "לקדשו", אבל זכור את יום השבת מצוה לזכרו תמיד בכל יום, כמו שפירשנו, אלא שכל מצות הזכירה במנין אחד בחשבון רמ"ח מצות שנצטוונו. ודע זה:

(6) רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק י הלכה א

מצות עשה לספור שבע שבע שנים ולקדש שנת החמשים שנאמר וספרת לך שבע שבתות שנים וגו' וקדשתם את שנת החמשים, ושתי מצות אלו מסורין לבית דין הגדול בלבד.

(7) רמב"ם הלכות שבת פרק כט הלכה יא

יש לו לאדם לקדש על צ הכוס ערב שבת מבעוד יום אף על פי שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדין היא שבת, שמצות זכירה לאמרה בין בשעת כניסתו ויציאתו בין קודם לשעה זו במעט.

(8) מגן אברהם סימן רעא ס"ק א

א לאכול מיד - היינו לקדש כדי שיזכור שבת בכניסתו... כי הרמב"ם פכ"ט קידוש היום דאורייתא בלא יין ורבנן תקנו על היין וכ"כ התוס' בסוכה פ"ג דף ל"ח ונ"ל דמדאורייתא בקידוש שאמר בתפלי' סגי דקרא כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו וקידוש במקום סעוד' רבנן תקנוהו כמ"ש סי' רס"ט וכ"מ בתוס' שכתבו דלר"ת מי שאין לו יין לא יקדש כלל וק' וכי יעקור מ"ע דאורייתא אלא ע"כ דדי בתפלה

(9) מנחת חינוך מצוה לא

ודע דהמצוה מה"ת לדבר דברים של כבוד היום כ"א לפי צחות לשונו אבל נוסח הקידוש אינו מה"ת וזה תיקנו אנשי כנה"ג כמבואר בברכות פא"ע דל"ג וגם שיהיה בברכה שם ומלכות אבל מה"ת אומר כ"א לפי מה שרוצה והעיקר שצ"ל מעלת היום וכ"ה בראשונים גבי בהמ"ז שהוא מה"ת ע' בב"י לטו"א"ח סי' קפ"ז בשם הרשב"א והרא"ש וגם בשם הרמב"ן דבהמ"ז הוא מה"ת אבל המטבע אינה מה"ת ע"ש וה"י וז"פ וע' שאג"א סי' הנ"ל. אך עתה שתקנו חז"ל הנוסח דהיינו להתחיל בשם ומלכות ולסיים והוא לא עשה כן רק אמר דברים מעצמו למעלת היום אפשר אף מה"ת לא יצא כמ"ש התוס' סוכה גבי לא קיימת מצות סוכה מימך ובברכות ד"י"ז דכ"מ דתחז"ל במצוה דאורייתא והוא לא עשה כן לא יצא כלל עפ"מ"ג לאו"ח פתיחה הכוללת ח"ג אות ח' דאם עשה במזיד ל"י כלל ובאונס יצא מה"ת וע"ש שכי' זה ג"כ לענין קידוש שלא על הכוס